

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI VESIENHOIDON JÄRJESTÄMISESTÄ ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN MUUTTAMISESTA

1. Johdanto

1.1 Yleistä

Vesienhoidon järjestämisestä annettuun valtioneuvoston asetukseen (1040/2006, jäljempänä vesienhoitoasetus) tehtäisiin neljä muutosta, joista pohjavesien ympäristölaatu normien lisääminen eräille räjähdysaineille olisi merkittävin uudistus. Muut kolme muutosta ovat luonteeltaan teknisiä muutoksia, joiden taustalla on eri perusteita.

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1. päivänä huhtikuuta 2022.

Ympäristölaatu normit

Keskeisin muutos olisi, että vesienhoitoasetuksen liitteen 7 osaan A) lisättäisiin pohjaveden ympäristölaatu normit TNT- (2, 4, 6-trinitrotolueeni), RDX- (Heksogeeni) ja HMX- (Oktogeeni) räjähdysaineille. Asetuksen liitteen aineistolla näiden uusien aineiden järjestysnumerot olisivat 44, 45 ja 46.

Tämän muutoksen perusteena on Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) esittämä ehdotus uusiksi pohjaveden ympäristölaatu normeiksi. Esitysehdotus on näiden aineiden osalta ollut lausunnolla aikaisemmin vuodenvaihteessa 2018-2019.

Muut muutokset

Vesienhoitoasetuksen liitteen 5 kohtaa 1 muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin säännös perusteiden esittämisestä vesienhoitosuunnitelmissa niissä tapauksissa, joissa tietyille pintavesimuodostumatyyppin laatutekijälle ei ole mahdollista määritellä vertailuololoja. Samalla kohdan 1 rakennetta selkeytettäisiin ja kohta jaettaisiin kohdiksi 1. ja 1 a).

Lisäksi asetuksen sisältöä saatettaisiin ajan tasalle kahdelta osin. Vesienhoitoasetuksen 27 §:n 2 momentti kumottaisiin, sillä kyseisen 2 momentin sääntely on jo sisällytetty vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 10 d §:n 1 momenttiin lainmuutoksella 1410/2019 (HE 73/2019 vp). Vesienhoitoasetuksen 4 §:n 2 momenttia muutettaisiin niin, että siitä poistettaisiin viittaukset kumottuihin asetuksiin ja siihen tehtäisiin uusi informatiivinen viittaus ajantasaiseen sääntelyyn.

2. Nykytila ja sen arviointi

2.1. Nykyinen lainsäädäntö

Keskeinen EU:n lainsäädäntö; vesipuidedirektiivi ja pohjavesidirektiivi

Vesienhoidon ja merenhoidon kansallinen sääntely perustuu Euroopan unionin (jäljempänä EU) direktiiveihin. Näistä keskeisimpiä tämän asetusmuutoksen kannalta ovat Euroopan parlamentin ja neuvoston vesipuidedirektiivi (2000/60/EY) sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi pohjaveden suojelusta pilaantumiselta ja huononemiselta (2006/118/EY, jäljempänä pohjavesidirektiivi), jota on muutettu komission direktiivillä 2014/80/EU.

Pohjavesidirektiivin tavoitteena on vahvistaa vesiputedirektiivin 17 artiklan 1 ja 2 kohdassa esitetyt erityiset toimenpiteet pohjavesien pilaantumisen ehkäisemiseksi ja rajoittamiseksi. Tällaisia toimenpiteitä ovat pohjaveden hyvän kemiallisen tilan arviointiperusteet sekä perusteet merkityksellisten ja pysyvien muutossuuntien toteamiseksi ja kääntämiseksi. Pohjavesien tilatavoite sekä saavuttamisen aikataulu asetetaan vesiputedirektiivissä.

Pohjavesidirektiivin 3 artiklan 6 kohdassa asetetaan jäsenvaltioille velvollisuus tehdä tarkistuksia pilaavien aineiden luetteloon ja asettaa näille aineille raja-arvot pohjaveden kemiallisen tilan arviointia varten. Tarkistuksia tehdään aina kun pilaavia aineita, pilaavien aineiden ryhmiä tai pilaantumisen indikaattoreita koskevista uusista tiedoista käy ilmi, että ihmisten terveyden ja ympäristön suojelemiseksi olisi vahvistettava raja-arvo uudelle aineelle, että voimassa olevaa raja-arvoa olisi muutettava tai että luettelosta aiemmin poistettu raja-arvo olisi lisättävä siihen uudelleen. Lisäksi muutokset näihin aineluetteloihin tulee ilmoittaa vesienhoitotuonnitelmien tarkistusten yhteydessä. Pohjavesidirektiivin liitteessä II säädetään pilaavien aineiden ja pilaantumisen indikaattorien raja-arvojen vahvistamisesta ja määrittämisestä.

Tässä ehdotetut asetuksen liitteeseen lisättävät pohjaveden ympäristölaatonormit vaikuttavat seuraavaan, vuosille 2028-2033 laadittavaan vesienhoitotuonnitelmaan ja sitä varten tehtävään pohjaveden riskien arviointiin ja pohjaveden tila-arviointiin.

Vesiputedirektiivissä asetetaan säännökset EU:n vesimuodostumien tilan huonontumisen pysäyttämiseksi ja Euroopan jokien, järvien ja pohjaveden hyvän tilan saavuttamiseksi vuoteen 2015 mennessä. Vesien tilaa arvioidaan ja luokitellaan ihmisten toiminnan aiheuttaman muutoksen perusteella. Vesiputedirektiivin liitteen II 1.1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden tulee määrittellä pintavesimuodostumien, eli esimerkiksi järvien, jokien, purojen tai jokisuun vaihettumisalueen, sijainti ja rajat sekä toteuttaa näiden muodostumien ominaispiirteiden tarkastelu direktiivin liitteessä II kuvatulla tavalla.

Kullekin pintavesimuodostumatyypille on vesiputedirektiivin liitteen II 1.3 kohdan i alakohdan mukaisesti määriteltävä tyypille ominaiset hydrologis-morfologiset ja fysikaalis-kemialliset olot, jotka edustavat direktiivin liitteessä V olevassa 1.1 kohdassa määritellyille hydrologis-morfologisille ja fysikaalis-kemiallisille laatutekijöille liitteessä V olevan 1.2 kohdan taulukossa määriteltäviä pintavesimuodostumatyyppien erinomaisen ekologisen tilan arvoja.

Vesiputedirektiivin liitteen II 1.3 kohdan i alakohdan mukaan pintavesimuodostumalle on määriteltävä tyypille ominaiset biologiset vertailuolot liitteessä V olevassa 1.1 kohdassa yksilöidyille biologisille laatutekijöille direktiivin liitteessä V kohdan 1.2 taulukossa määritellyn kyseisen pintavesimuodostumatyyppien erinomaisen ekologisen tilan arvojen mukaisesti. Pintavesien ekologinen tila luokitellaan ensisijaisesti biologisten laatutekijöiden avulla. Pintavesimuodostumien biologisia laatutekijöitä ovat kasviplankton, päällysväät (piilevät), makrolevät, muu vesikasvillisuus, pohjaeläimistö ja kalasto. Tilaluokittelussa huomioidaan myös hydrologis-morfologiset ja fysikaalis-kemialliset tekijät.

Jos pintavesimuodostuman laatutekijälle ei ole mahdollista määrittellä luotettavia tyypille ominaisia vertailuololoja johtuen laatutekijän suuresta luontaisesta vaihtelusta, joka ei ole vain vuodenaikojen aiheuttamaa vaihtelua, voidaan tämä laatutekijä vesiputedirektiivin liitteen II 1.3. kohdan vi) alakohdan mukaisesti poistaa kyseisen pintavesimuodostumatyyppien ekologisen tilan arvioinnista. Tällaisissa tapauksissa jäsenvaltioiden on esitettävä vesipiirin hoitotuonnitelmassa laatutekijän poisjättämisen perusteet.

Taustaa räjähdysaineiden ympäristölaatonormeille

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004, jäljempänä vesienhoitolaki) 8 §:n 4 momentin mukaan pohjavedet luokitellaan kemiallisten ja määrällisten ominaisuuksien perusteella hyvään ja huonoon tilaan. Vesienhoitoasetuksen 14 §:n mukaan pohjavedet luokitellaan hyvään tai huonoon tilaan määrällisen ja kemiallisen tilan perusteella sen mukaan, kumpi niistä on huonompi. Luokitteluun ja tulosten esittämiseen sovelletaan lisäksi, mitä vesiputedirektiivin liitteessä V säädetään.

Vesienhoitoasetuksen 14 b §:ssä säädetään arviointimenettelystä pohjaveden kemiallisen tilan luokittelussa. Pohjaveden kemiallisen tilan luokittelu tehdään pohjavesimuodostumille, jotka vaikutusarvioinnin ja lisäselvitysten perusteella eivät mahdollisesti saavuta hyvää kemiallista tilaa. Luokittelussa otetaan huomioon pitoisuudet niistä liitteessä 7 A) mainituista pohjavettä pilaavista aineista, jotka kyseisellä pohjavesialueella voivat heikentää pohjavesimuodostuman kemiallista tilaa.

Pohjavesidirektiivissä annettujen laatu normien (nitraatit ja torjunta-aineet) lisäksi pohjaveden ympäristölaatu normit on annettu 41 muulle kansallisesti valitulle pohjavettä pilaavalle aineelle tai aineryhmälle. Kansallisessa lainsäädännössä näiden kaikkien aineiden raja-arvoista käytetään termiä ympäristölaatu normi. Räjähdyksaineille ei ole aiemmin ollut kansallisia viite- tai ohjearvoja pohjavedelle tai juomavedelle.

Vesienhoitoasetuksen 14 d §:n mukaan Suomen ympäristökeskus (SYKE) valmistelee muutosehdotukset liitteeseen 7 A), jos pilaavia aineita, aineryhmiä tai pilaantumisen indikaattoreita koskevista uusista tiedoista käy ilmi, että ihmisen terveyden tai ympäristön suojelemiseksi on vahvistettava ympäristölaatu normi muulle kuin nyt liitteessä 7 A) mainitulle aineelle tai aineryhmälle. Lisäksi muutosehdotukset voivat koskea voimassa olevan ympäristölaatu normin muuttamista tai poistamista taikka luetteloon palauttamista.

Pohjaveden ympäristölaatu normeihin vuonna 2018 SYKE:n esittämistä muutoksista ovat mukana asetusehdotuksessa eräiden räjähdysaineiden ympäristölaatu normit.

SYKE:n muutosehdotukseen sisältyvien PFAS-yhdisteiden ympäristölaatu normeja ei tässä yhteydessä ehdoteta lisättävän asetukseen, koska EU-tasolla valmistellaan pohjavesidirektiivin liitteiden muutosta, jotka koskevat näitä aineita. Komissio on ilmoittanut antavansa ehdotuksen vuoden 2022 aikana.

Muut muutokset

Liitteen 5 kohtaa 1 ehdotetaan myös muutettavan rakenteellisesti selkeämpään muotoon. Liite 5 jaettaisiin siten kahteen osaan, kohtaan 1. ja kohtaan 1 a). Ehdotettu uusi kohta 1. sisältäisi nykyisen luettelon alkuosan. Ehdotettu 1 a) –kohta sisältäisi nykyisen kohdan 1. nykyisen luettelon muun osan sekä ehdotetun lisäyksen, jossa säädettäisiin edellä mainitun pintavesimuodostumatyyppin vertailuolojen poisjättämisestä.

Vesienhoitoasetuksen 27 §:n 2 momentti voidaan kumota tarpeettomana, koska kuulemisesta säädetään nykyisin vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 10 d §:n 1 momentissa. Kumottava asetuksen 27 § koskee tiedottamista ja sen 2 momentissa säädetään kuulemisesta, kun pohjavesialueen luokkaa tai rajaa muutetaan vesienhoitosuunnitelmasta erillisenä menettelynä.

Vesienhoitoasetuksen 4 §:n 2 momentista poistettaisiin viittaukset kumottuihin asetuksiin, joita ovat valtioneuvoston päätös suojelua ja parantamista edellyttävien sisävesien laadusta kalojen elinolon turvaamiseksi (1172/1999) ja valtioneuvoston asetus maataloudesta peräisin olevien nitraattien vesiin pääsyn rajoittamisesta (931/2000). Sen sijaan momenttiin sisältyisi informatiivinen viittaus 1.4.2015 lukien voimassa olevaan eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta annettuun valtioneuvoston asetukseen (1250/2014, jäljempänä nitraattiasetus).

3. Asetusehdotus

3.1 Keskeiset ehdotukset ja valtuussäännökset

Eräiden räjähdysaineiden pohjaveden ympäristölaatu normit

Ehdotuksena on, että vesienhoitoasetuksen liitteeseen 7, kohtaan A) lisättäisiin pohjaveden ympäristölaatu normit erälle räjähdysaineille (TNT (2, 4, 6-trinitrotolueeni) järjestysnumero 44, RDX (Heksogeeni) järjestysnumero 45 ja HMX (Oktogeeni) järjestysnumero 46).

Muut ehdotukset

Vesienhoitoasetuksen liitteen 5 kohtaan 1 muutettaisiin selkeämmäksi siten, että asetuksessa olisivat kohdat 1. ja 1 a).

Liitteen 5 kohta 1 sisältäisi säännöksen siitä, että vesienhoitosuunnitelmassa olisi esitettävä yhteenvedo vesienhoitoalueen pinta- ja pohjavesien ominaispiirteiden selvittämisestä.

Liitteen 5 kohta 1 a) sisältäisi säännökset siitä, että vesienhoitosuunnitelmassa olisi esitettävä tiedot: pintavesien vertailuolujen määrittelystä ja perustelut biologisen tekijän pois jättämiselle pintavesityypin ekologisen tilan arvioinnissa, jos kyse on laatutekijästä, jolle ei ole mahdollista määrittellä luotettavia tyyppille ominaisia vertailuolija johtuen laatutekijän suuresta luontaisesta vaihtelusta, joka ei ole vain vuodenaikojen aiheuttamaa.

Vesienhoitoasetuksen 27 §:n 2 momentti kumottaisiin, sillä kyseisen 2 momentin sääntely on sisällytetty vesienhoitolain 10 d §:n 1 momenttiin lainmuutoksella 1410/2019 (HE 73/2019 vp).

Myös asetuksen 4 §:n 2 momentista poistettaisiin viittaukset kumottuihin säädöksiin. Momenttiin sisällytettäisiin informatiivinen viittaus ajantasaiseen sääntelyyn.

Valtuussäännökset

Vesienhoitolain 10 §:n 1 momentin 5 kohta sisältää valtioneuvostolle osoitetun asetuksenantovaltuuden, jonka mukaan asetuksella voidaan säätää tarkemmin pintavesien ja pohjavesien luokittelun perusteista. Tämän valtuuden nojalla muutettaisiin vesienhoitoasetuksen liitteen osaa 7 A).

Vesienhoitolain 10 §:n 1 momentin 1 kohta sisältää valtioneuvostolle annetun asetuksenantovaltuuden, jonka mukaan voidaan asetuksella säätää tarkemmin muun muassa pintavesityypille ominaisten vertailuolujen määrittämisestä ja vertailualueiden valinnasta. Tämän valtuuden nojalla muutettaisiin vesienhoitoasetuksen liitteen 5 kohtaa 1 ja lisättäisiin uusi kohta 1 a).

Vesienhoitolain 10 §:n 2 momentti sisältää asetuksenantovaltuuden, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi säätää tarkemmin 10 §:n 1 momentissa tarkoitettuja asioita vastaavista seikoista, jos se on tarpeen vesipuitteiden täyttämiseen panemiseksi. Tämä on asetuksen 4 §:n 2 momentin informatiivisen viittauksen ajantasaistamisen säädösperustana.

3.2 Asetusehdotuksen yksityiskohtaiset perustelut

Ympäristölaatu normit eräille räjähdysaineille TNT, RDX ja HMX

Pohjaveden ympäristölaatu normien määrittäminen perustuu kriteeriarvoihin, joina on voitu käyttää mm. talousveden laatuvaatimusta tai –suositusta. Ympäristölaatu normiksi määräytyy yleensä puolet kyseisestä talousvesinormin arvosta. Tämän menettely on tarpeen, jotta pohjavesien pitoisuuksien nousuun voitaisiin reagoida hyvissä ajoin ennen kuin pohjaveden käyttö juomavetenä estyy. Räjähdysaineille ei toistaiseksi ole olemassa vahvistettuja viitearvoja talousveden osalta. Näiden aineiden kohdalla katsotaan pohjaveden kemiallisen tilan luokittelun merkittävimmäksi ja herkimmäksi arviointiin vaikuttava käyttömuoto on juomavedenotto pohjavesialueella. Tästä syystä näille aineille on ensin laskettu juomavedeksi käytettävälle pohjavedelle terveysturvallinen viitearvo, johon esitettävät pohjaveden ympäristölaatu normit perustuvat.

TNT, RDX ja HMX

TNT:n (2, 4, 6-trinitrotolueeni), RDX:n (*Royal Demolition Explosive*) ja HMX:n (*High Melting Explosive*) käyttö Suomessa painottuu vahvasti sotilasräjähteisiin. Louhintatöissä on myös käytetty TNT:tä ja RDX:ää. Kyseisille räjähdysaineille altistuminen on arvioitu olevan mahdollista juomaveden kautta. Kolmelle sotilaskäytössä olevalle räjähdysaineelle esitetään pohjaveden ympäristölaatuunormeja, koska näitä räjähdysaineita on todettu pohjavedestä joiltakin puolustusvoimien ampuma-alueilta ja niiden pitoisuuksia on todettu myös vedenottamolta ja hanavedestä. Näistä kyseisistä aineista Yhdysvaltain ympäristönsuojeluviraston (*United States Environmental Protection Agency, US EPA*) mukaan TNT ja RDX ovat mahdollisesti ihmiselle syöpää aiheuttavia (luokka C).

Puolustusvoimien valtakunnallisessa ympäristötarkkailuohjelmassa analysoidaan näitä räjähdysainepitoisuuksia. Puolustusvoimien tarkkailukohteessa yhdeksässä luokitellulla pohjavesialueella sijaitsevassa pisteessä on todettu laboratorion määrittämissä ylittäviä räjähdysainepitoisuuksia vuosien 2009-2020 aikana.

Asetuksen liitteen 7 A) –kohdan luetteloa täydennettäisiin siten, että siihen lisättäisiin pohjaveden ympäristölaatuunormit seuraaville räjähdysaineille;

TNT (2, 4, 6-trinitrotolueeni)	6 µg/l;
RDX (Heksogeeni)	16 µg/l; ja
HMX (Oktogeeni)	440 µg/l.

Muut muutokset

- Perusteet biologisen laatutekijän pois jättämiselle ekologisen tilan arvioinnissa

Vesienhoitoasetuksen liitteen 5 kohdassa 1. säädetään, että vesienhoitosuunnitelmassa on esitettävä perustelut biologisen tekijän pois jättämiselle pintavesityypin ekologisen tilan arvioinnissa.

Nykyisin voimassa olevasta vesienhoitoasetuksesta ei kuitenkaan ilmene vesipuidedirektiivin liitteen II 1.3 kohdan vi) alakohdan ensimmäisen virkkeen vaatimus eli se, millä perusteella pintavesityypin laatu tekijän voi jättää pois kyseisen pintavesityypin ekologisen tilan arvioinnista.

Euroopan komissio on alkuvuodesta 2021 aloittanut vuoropuhelun Suomen kanssa vesipuidedirektiivin vaatimusten noudattamisesta. Muiden huomioidensa ohella komissio on katsonut, ettei vesienhoitoasetuksessa säädetä, millä perusteella biologinen laatu tekijä voidaan jättää pois tyyppikohtaisesta vertailutilasta. Suomi on katsonut komission viittaavan tällä vesienhoitoasetuksen liitteen 5 kohtaan 1.

Tässä vuoropuhelussa Suomi on ilmoittanut täsmentävänsä vesienhoitoasetusta niin, että siinä säädettäisiin vesipuidedirektiivin liitteen II 1.3 kohdan vi) alakohdan mukaisesti perusteiden esittämisestä niissä tapauksissa, joissa tietyille pintavesimuodostumatyyppin laatu tekijälle ei ole mahdollista määrittellä vertailuololoja. Lisäksi Suomi on ilmoittanut, että valmisteltavan asetusmuutoksen on tarkoitus tulla voimaan alkuvuonna 2022.

Vesipuidedirektiivin asianmukaisen täytäntöönpanon varmistamiseksi vesienhoitoasetuksen liitteen 5 kohtaan 1 muutettaisiin selkeämmäksi siten, että asetuksessa olisivat kohdat 1. ja 1 a). Liitteen 5 kohta 1 sisältäisi säännöksen siitä, että vesienhoitosuunnitelmassa olisi esitettävä yhteenveto vesienhoitoalueen pinta- ja pohjavesien ominaispiirteiden selvittämisestä. Liitteen 5 kohta 1 a) sisältäisi vesipuidedirektiivistä johtuvat säännökset siitä, että vesienhoitosuunnitelmassa olisi esitettävä tiedot: pintavesien vertailuolujen määrittelystä ja perustelut biologisen tekijän pois jättämiselle pintavesityypin ekologisen tilan arvioinnissa, jos kyse on laatu-tekijästä, jolle ei ole mahdollista määrittellä luotettavia tyyppille ominaisia vertailuoloja johtuen laatu-tekijän suuresta luontaisesta vaihtelusta, joka ei ole vain vuodenaikojen aiheuttamaa.

- Perustelut vesienhoitoasetuksen 27 §:n 2 momentin kumoamiselle

Vesienhoitoasetuksen 27 §:n 2 momentissa säädetään pohjavesialueen luokan tai rajan muuttamista koskevien valmisteluasiakirjojen nähtävillä pitämisestä ja mielipiteiden jättämisestä asiakirjoista. Lainmuutoksella 1410/2019 (HE 73/2019 vp) edellä mainitun pykälän 2 momentin sääntely on siirretty vesienhoitolain 10 d §:n 1 momenttiin. Muutos on tullut voimaan 1.1.2020. Näin ollen vesienhoitoasetuksen 27 §:n 2 momentti voidaan kumota tarpeettomana.

- Vesienhoitoasetuksen 4 §:n 2 momentin muuttaminen

Vesienhoitoasetuksen 4 §:ssä säädetään erityisistä alueista. Kyseisen pykälän 2 momentti sisältää informatiiviset viittaukset valtioneuvoston päätökseen suojelua ja parantamista edellyttävien sisävesien laadusta kalojen elinolon turvaamiseksi (1172/1999) ja valtioneuvoston asetukseen maataloudesta peräisin olevien nitraattien vesiin pääsyn rajoittamisesta (931/2000). Ensin mainittu valtioneuvoston päätös on kumottu asetuksella 1281/2014. Jälkimmäisenä mainittu valtioneuvoston asetus on kumottu nitraattiasetuksella (1250/2014), joka on ollut voimassa 1.4.2015 alkaen. Vesienhoitoasetuksen 4 §:n 2 momenttia on siten tarve muuttaa poistamalla viittaukset kumottuihin säädöksiin ja tekemällä momenttiin uusi informatiivinen viittaus ajantasaiseen sääntelyyn eli nitraattiasetukseen.

4. Asetusehdotuksen vaikutukset

Ympäristölaatonormien lisäämisestä eräille räjähdysaineille ei arvioida aiheutuvan merkittäviä lisäkustannuksia eikä hallinnollista lisätyötä. Puolustusvoimat tarkkailee jo nykyisin omilla alueillaan räjähdysaineiden pitoisuuksia pohjavedessä.

Perusteet biologisen laatu-tekijän pois jättämiselle ekologisen tilan arvioinnista ehdotetun liitteen 5 1 a) kohdan mukaisesti saattavat hieman lisätä viranomaisten työmäärää vesienhoitosuunnitelmien valmistelussa. Lisätyön määrä ei olisi merkittävä. Jo nykyisen sääntelyn mukaan vesienhoitosuunnitelmissa on esitettävä perustelut biologisen laatu-tekijän pois jättämiselle pintavesityypin ekologisen tilan arvioinnista. Ehdotetun muutoksen jälkeen valmisteltavissa päivitettävissä vesienhoitosuunnitelmissa vuosille 2027-2033 tulee kuitenkin nykyistä täsmällisemmin ilmaista vesipuidedirektiivin liitteen II 1.3 kohdan vi) alakohdan mukainen peruste, jonka nojalla pintavesityypin laatu-tekijä on jätetty pois pintavesityypin ekologisen tilan arvioinnista.

Muilla ehdotetuilla teknisluonteisilla muutoksilla olisi sääntelyä selkeyttävä ja ajantasaistava vaikutus.

5. Asetusehdotuksen valmistelu ja lausunnot

Aikaisempi lausuntokierros räjähdysaineiden ympäristölaatonormien osalta

Luonnos vesienhoidon järjestämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen 7 muuttamisesta on ollut lausunnolla 20.12.2018-8.2.2019 Lausuntopalvelu.fi –palvelussa. Tuolloinen ehdotus asetusmuutokseksi sisälsi tähän ehdotukseen sisältyvien räjähdysaineiden pohjaveden ympäristölaatonormien lisäksi myös

PFAS-yhdisteiden ympäristölaatu normien asettamisen pohjavesille. Lausuntoja saatiin tuolloin seuraavilta tahoilta: puolustusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Pääesikunta, Pirkanmaan ELY-keskus, Varsinais-Suomen ELY-keskus, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto TUKES, Maatalous- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen Vesilaitosyhdistys ry sekä Finavia Oyj.

Annettujen lausuntojen perusteella räjähdysaineiden osalta asetusmuutosta pidettiin asianmukaisena ja tarpeellisena. Pohjaveden ympäristölaatu normin asettamista räjähdysaineille TNT, RDX ja HMX ehdotetulla tavalla kannatettiin. Räjähdysaineille ei ole aiemmin ollut kansallisia viite- tai ohjearvoja, mikä on vaikeuttanut tarkkailutulosten merkittävyyden arviointia. Ehdotettujen ympäristölaatu normien katsottiin voivan selkeyttää ja helpottaa toiminnan ympäristövaikutusten seuranta.

Toisaalta annetuissa lausunnoissa tuotiin esille, että räjähdysaineiden tarkastelusta puuttuvat ekologiset vaikutukset pintavesiin ja että näiden aineiden tarkastelussa tulisi olla myös niiden hajoamistuotteiden vaikutukset. Asetusmuutoksessa oli kiinnitetty huomiota myös siihen, että räjähdysaineille ehdotetut ympäristölaatu normit ovat varsinkin TNT:n ja RDX:n osalta korkeampia kuin US EPA:n määrittelemät juomaveden ohjearvot. SYKE esitti 30.11.2015 raporttiluonnoksessaan, että vesienhoitoasetuksessa räjähdysaineiden ympäristölaatu normien perustana voisi olla US EPA:n juomaveden viitearvo $\times 0,5$.

Tämän lausuntokierroksen lausuntoyhteenveto on saatavilla ympäristöministeriön internetsivuilla tunnuk-sella YM029:00/2021 nyt puheena olevan säädöshankkeen asiakirjoissa.

Lausuntokierros loppuvuonna 2021

Nyt lausunnolla olleeseen asetusmuutokseen on sisällytetty jo aiemmin lausunnolla olleen asetusmuutoksen liitteeseen 7 valmistellut muutokset räjähdysaineiden osalta. Sen sijaan PFAS-yhdisteisiin sovellettavia ympäristölaatu normeja ei sisälly tähän esitykseen. EU:ssa on vireillä pohjavesidirektiivin liitteiden aineluetteloiden tarkistaminen ja tämän työn yhteydessä ovat myös PFAS-yhdisteet nousseet keskusteluun. EU-komis-sio on antamassa esityksen direktiivin tarkastamisesta vuoden 2022 aikana, joten PFAS-yhdisteiden ympäris-tölaatu normien asettamisesta säädetään erikseen myöhemmin.

Tämä asetusehdotus on valmisteltu ympäristöministeriössä virkatyönä. Luonnos, johon sisältyvät sekä eräi-den räjähdysaineiden ympäristölaatu normit että muut muutokset vesienhoidon järjestämisestä annetun ase-tuksen muuttamisesta, on ollut lausunnolla 1.10.2021-10.11.2021 Lausuntopalvelu.fi –palvelussa.

Lausuntoa pyydettiin seuraavilta tahoilta: Puolustusministeriö, Valtiovarainministeriö, Työ- ja elinkeinomi-nisteriö, Sosiaali- ja terveysministeriö, Sisäministeriö, Maa- ja metsätalousministeriö, Liikenne- ja viestintä-ministeriö, Pirkanmaan ELY-keskus, Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Karjalan ELY-keskus, Pohjois-Poh-janmaan ELY-keskus, Pohjois-Savon ELY-keskus, Satakunnan ELY-keskus, Etelä-Pohjanmaan ELY-kes-kus, Etelä-Savon ELY-keskus, Hämeen ELY-keskus, Kaakkois-Suomi ELY-keskus, Kainuun ELY-keskus, Keski-Suomen ELY-keskus, Lapin ELY-keskus, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL, Turvallisuus- ja ke-mikaalivirasto TUKES, Uudenmaan ELY-keskus, Varsinais-Suomen ELY-keskus, Metsähallitus, Luonnon-varakeskus LUKE, Geologian tutkimuskeskus, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Finavia Oy, Maatalous- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Natur och Miljö rf, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen luonnonsuo-jeluliitto ry, Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry, Suomen Vesilaitosyhdistys ry, Suomen ympäristö-keskus SYKE, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f., WWF Suomi. Lausunnon saivat antaa muutkin kuin jakelussa mainitut.

Lausunnon antoivat: Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Etelä-Savon ELY-keskus, Varsinais-Suomen ELY-kes-kus, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto TUKES, Suomen ympäristökeskus SYKE, Suomen luonnonsuojelu-liitto ry, Suomen Kuntaliitto ry, Natur och Miljö r.f, Suomen Vesilaitosyhdistys ry, Maa- ja metsätaloustuot-tajain keskusliitto MTK r.y.

Puolustusministeriö totesi, että ympäristölaatu­normit ovat uudessa vesienhoitoasetuksen muutosluonnok­
sessa samat kuin mitä ne ovat olleet aikaisemmassa valmistelussa. Tämä johdosta puolustusministeriöllä ei
ole huomautettavaa vesienhoitoasetuksen muutoksesta.

Liikenne- ja viestintäministeriö, sisäministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö sekä Metsähallitus ilmoitti-
vat, etteivät lausu asiassa.

Lausunnoissa pidettiin esitettyä asetusmuutosta hyvänä ja tarpeellisena. Useat lausujat totesivat, että PFAS-
yhdisteiden ympäristölaatu­normeista säätämistä ei pitäisi jättää pelkästään EU:n vastuulle, sillä PFAS-ainei-
den laatu­normien määrittelyn aikataulu on vielä epäselvää EU:ssa. Lisäksi jotkut lausujat kiinnittivät huo-
miota räjähdysaineiden laatu­normien arvoihin. Yhdysvaltain ympäristönsuojeluviranomainen on määrittänyt
räjähdysaineille tiukemmat laatu­normit ja monet lausujat toivoivat, että asetusehdotuksessa ollut korkeampi
raja-arvo vaihdettaisiin tähän matalampaan raja-arvoon.

Jatkovalmistelussa asetusehdotukseen ja muistioon tehdyt muutokset

Asetusehdotuksesta on poistettu lausunnolla ollut 2 §:n muutos, koska pykälän toisen virkkeen ilmaisu ei
täytä nykyisen säädöskielen vaatimuksia ja olisi samalla myös päivitettävä. Päivitys suunnitellaan tehtäväksi
myöhemmin osana laajempaa asetuksen muutosta. Pykälän muotoiluun on saatu laintarkastuksen kommentit,
joita voidaan hyödyntää.

Eräille räjähdysaineille asetettavat ympäristölaatu­normit ehdotetaan annettavan lausunnolla ollein laatu­nor-
mein. Eräiden räjähdysaineiden ympäristölaatu­normien perusteena käytettiin Puolustushallinnon rakennus-
laitoksen tarkastelua viitearvojen määrittämiseksi talousvetenä käytettävälle pohjavedelle ja se on laskenut
viitearvot ei-karsinogeenisten haittavaikutusten perusteella WHO:n esittämien laskentaperiaatteiden mukai-
sesti. Pohjaveden ympäristölaatu­normeiksi esitetään puolet edellä kuvatuista laskennallisista viitearvoista.

Asetusehdotuksen liitteen 5 kohtaa 1. on selvennetty jakamalla kohta kolmen alakohdan sijasta kohdiksi 1. ja
1 a). Lausuntojen perusteella perustelumui­stiota on täydennetty eräiden räjähdysaineiden ympäristölaatu­nor-
mien osalta.

Lisäksi muistioon on lisätty tietoa EU:n komission valmistelun arvoidusta aikataulusta liittyen PFAS-ainei-
den ympäristölaatu­normeihin.

6. Laintarkastus

Asetusehdotus on ollut oikeusministeriön laintarkastuksessa.

7. Voimaantulo

Asetusehdotus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1. päivänä huhtikuuta 2022.